

ISSN (Print) 2616-6844
ISSN (Online) 2663-1318

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің

ХАБАРШЫСЫ

ВЕСТНИК

Евразийского национального
университета имени Л.Н. Гумилева

BULLETIN

of L.N. Gumilyov
Eurasian National University

ҚҰҚЫҚ сериясы
LAW Series
Серия ПРАВО

№ 2(127)/2019

1995 жылдан бастап шығады

Founded in 1995

Издается с 1995 года

Жылына 4 рет шығады

Published 4 times a year

Выходит 4 раза в год

Нұр-Сұлтан, 2019

Nur-Sultan, 2019

Нур-Султан, 2019

Бас редакторы

Заң ғылымдарының докторы, профессор
Амандықова С.К. (Қазақстан)

Бас редактордың орынбасары
Бас редактордың орынбасары

Ибрагимов Ж.И., з.ғ.д., доцент (Қазақстан)
Сарсенова С.Н., з.ғ.к., доцент (Қазақстан)

Редакция алқасы

Абайдельдинов Е.М.	з.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Абдрасулов Е.Б.	з.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Алебастрова И.А.	з.ғ.к., доцент (Ресей)
Ақпанов А.Н.	з.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Баймаханов М.Т.	з.ғ.д., проф., академик (Қазақстан)
Балтабаев К.Ж.	з.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Букалерова Л.А.	з.ғ.д., проф. (Ресей)
Жумашева Г.С.	з.ғ.к., доцент (Қазақстан)
Коняхин В.П.	з.ғ.д., проф. (Ресей)
Коробеев А.И.	з.ғ.д., проф. (Ресей)
Кристиан Цомпак	д.ю.н., проф. (Польша)
Мукашева А.А.	з.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Мурат Тумай	PhD (Түркия)
Нургалиева Е.Н.	з.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Тлепина Ш.В.	з.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Томас Давулис	з.ғ.д., проф. (Литва)
Тхабисимова Л.А.	з.ғ.д., проф. (Ресей)
Умирзаков П.К.	з.ғ.к. (Қазақстан)
Хайрмуханмедов Н.И.	PhD (Қазақстан)
Явуз Оглу	PhD (Түркия)

Жауапты редактор, компьютерде беттеген: Қ.Ж. Жұмабекова

Редакцияның мекенжайы: 010008, Қазақстан, Нұр-Сұлтан қ., Қ.Сәтбаев к-сі, 2, 349 б.
Тел.: +7(7172) 709-500 (ішкі 31-357)

E-mail: vest_law@enu.kz

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің Хабаршысы. Құқық сериясы
Меншіктенуші: ҚР БжҒМ «Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті» ШЖҚ РМК
27.03.18 ж. № 16992-Ж-тіркеу куәлігімен Қазақстан Республикасының Ақпарат және
коммуникациялар министрлігімен тіркелген.
Мерзімділігі: жылына 4 рет.
Тиражы: 30 дана
Типографияның мекенжайы: 010008, Қазақстан, Нұр-Сұлтан қ., Қажымұқан к-сі, 13/1,
тел.: +7(7172)709-500 (ішкі 31-357)

© Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті

Editor-in-Chief

Doctor of of Juridical Sciences, Professor
Amandykova S.K. (Kazakhstan)

Deputy Editor-in-Chief **Ibragimov Zh.I.**, Doctor of Juridical Sciences, Assoc.Prof. (Kazakhstan)
Deputy Editor-in-Chief **Sarsenova S.N.**, Can. of Juridical Sciences, Assoc.Prof. (Kazakhstan)

Editorial board

Abaydeldinov E.M.	Doctor of Juridical Sciences, Prof. (Kazakhstan)
Abdrassulov E.B.	Doctor of Juridical Sciences, Prof. (Kazakhstan)
Aleastrova I.A.	Can. of Juridical Sciences, Assoc.Prof. (Russia)
Akhpanov A.H.	Doctor of Juridical Sciences, Prof. (Kazakhstan)
Baymakhanov M.T.	Doctor of Juridical Sciences, Prof., Academician (Kazakhstan)
Baltabayev K.Zh.	Doctor of Juridical Sciences, Prof. (Kazakhstan)
Bukalerova L.A.	Doctor of Juridical Sciences, Prof. (Russia)
Khairmuhanmedov N.I.	PhD (Kazakhstan)
Konyakhin V.P.	Doctor of Juridical Sciences, Prof. (Russia)
Korobeyev A.I.	Doctor of Juridical Sciences, Prof. (Russia)
Krystian Complak	Doctor of Juridical Sciences, Prof. (Poland)
Mukasheva A.A.	Doctor of Juridical Sciences, Prof. (Kazakhstan)
Murat Tumay	PhD (Turkey)
Nurgaliyeva E.N.	Doctor of Juridical Sciences, Prof. (Kazakhstan)
Tlepina Sh.V.	Doctor of Juridical Sciences, Prof. (Kazakhstan)
Tomas Davulis	Doctor of Juridical Sciences, Prof. (Lithuania)
Thabisimova L.A.	Doctor of Juridical Sciences, Prof. (Russia)
Umirzakov P.K.	Can. of Juridical Sciences (Kazakhstan)
Yavuz Oglu	PhD (Turkey)
Zhumasheva G.S.	Can. of Juridical Sciences, Assoc.Prof. (Kazakhstan)

Responsible secretary, computer layout: **K.Zh. Zhumabekova**

Editorial address: 2, K.Satpayev str., of.349, Nur-Sultan, Kazakhstan, 010008
Tel.: +7(7172) 709-500 (ext. 31-357)

E-mail: vest_law@enu.kz

Bulletin of the L.N.Gumilyov Eurasian National University. Law Series

Owner: Republican State Enterprise in the capacity of economic conduct «L.N.Gumilyov Eurasian National University» Ministry of Education and Science of the Republic of Kazakhstan
Registered by Ministry of information and communication of Republic of Kazakhstan.
Registration certificate No. 16992-Ж from 27.03.2018
Periodicity: 4 times a year
Circulation: 30 copies
Address of printing house: 13/1 Kazhymukan str., Nur-Sultan, Kazakhstan 010008;
tel.: +7(7172) 709-500 (ext.31-357)

Главный редактор
Доктор юридических наук, профессор
Амандыкова С.К. (Казахстан)

Зам. главного редактора
Зам. главного редактора

Ибрагимов Ж.И., д.юр.н., доцент (Казахстан)
Сарсенова С.Н., к.юр.н., доцент (Казахстан)

Редакционная коллегия

Абайдельдинов Е.М.	д.юр.н., проф. (Казахстан)
Абдрасулов Е.Б.	д.юр.н., проф. (Казахстан)
Алебастрова И.А.	к.юр.н., доцент (Россия)
Ахпанов А.Н.	д.юр.н., проф. (Казахстан)
Баймаханов М.Т.	д.юр.н., проф., академик (Казахстан)
Балтабаев К.Ж.	д.юр.н., проф. (Казахстан)
Букалерова Л.А.	д.юр.н., проф. (Россия)
Жумашева Г.С.	к.юр.н., доцент (Казахстан)
Коняхин В.П.	д.юр.н., проф. (Россия)
Коробеев А.И.	д.юр.н., проф. (Россия)
Кристиан Цомплак	д.юр.н., проф. (Польша)
Мукашева А.А.	д.юр.н., проф. (Казахстан)
Мурат Тумай	PhD (Турция)
Нургалиева Е.Н.	д.юр.н., проф. (Казахстан)
Тлепина Ш.В.	д.юр.н., проф. (Казахстан)
Томас Давулис	д.юр.н., проф. (Литва)
Тхабисимова Л.А.	д.юр.н., проф. (Россия)
Умирзаков П.К.	к.юр.н., (Казахстан)
Хайрмуханмедов Н.И.	PhD (Казахстан)
Явуз Оглу	PhD (Турция)

Ответственный редактор, компьютерная верстка: К.Ж. Жумабекова

Адрес редакции: 010008, Казахстан, г. Нур-Султан, ул. К.Сатпаева, 2, каб. 349
Тел.: +7(7172) 709-500 (вн. 31-357)

E-mail: vest_law@enu.kz

Вестник Евразийского национального университета имени Л.Н.Гумилева. Серия: Право
Собственник: РГП на ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
Зарегистрирован Министерством информации и коммуникаций Республики Казахстан.
Регистрационное свидетельство № 16992-Ж от 27.03.18 г.
Периодичность: 4 раза в год
Тираж: 25 экземпляров
Адрес типографии: 010008, Казахстан, г. Нур-Султан, ул. Кажымукана, 13/1,
тел.: +7 (7172) 709-500 (вн.31-357)

© Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева

Мазмұны

Қаржы және салық құқығы

Қапсәлімова С.С., Қапсәлімов Қ.Ж. Қазақстан Қаржы министрлігін цифрландырудың 8
ұйымдастыру-құқықтық стратегиясы

Қылмыстық және қылмыстық-процессуалдық құқық

Ахпанов А.Н. Сотқа дейінгі тергеп-тексерудің целеранттық нысаны 15
Балғынтаев А.О., Қанатов А.Қ. Үкімді орындаумен байланысты сұрақтар 28
бойынша заңнаманы жетілдіру мәселелері
Жүнісбеков Н.Н. Үлесті тұрғын үй құрлысы аясында құқыққа қарсы іс-әрекет- 40
терге шолу
Муратова Р. Ә., Жугралина Б.М. Жастар қоршаған ортасындағы есірткіге тәуелділіктің 48
әлеуметтік-құқықтық және құқықтық мәселелері
Сембекова Б.Р. Террористік бағыттағы қылмыстық құқық бұзушылықтарға қарсы іс- 62
қимылды тактикалық-криминалистикалық қамтамасыз ету
Сеілханов Ж.Д. Айналыстан алып қойылған заттардың немесе айналысы шектелген 70
заттардың контрабандасының қоғамдық қауіптілік мәселелері
(ҚР ҚК 286 бап)
Сүлейманова И.И. Қазақстан Республикасында ювеналдық әділет жүйесін қалыптасты- 77
ру және әрекет ету бойынша ІІМ қызметінің құқықтық және ұйымдастырушылық
бастаулары

Азаматтық және экологиялық құқық

Аширбеков М. Е. Жерді өз бетімен басып алудың мәселелері мен болашағы 85
Турабаева Д.С. Отбасылық медиация: әлемдік тәжірибе мен Қазақстан Республикасы 93
және Қырғыз Республикасындағы даму болашағы

Халықаралық құқық

Амирова М.А Қазақстан Республикасындағы мемлекеттік сатып алуды реттеу: 105
халықаралық-құқықтық талдау
Мырзаханова А.К., Абайдельданов Е.М. Қазақстан Республикасының ұлттық заңнама- 113
сында халықаралық құқықты жүзеге асыру
Панов С.К. Әмбебап мерзімді шолудың тиімділігі туралы 124

Contents

Financial and tax law

Kapsalyamova S.S., Kapsalyamov K.Zh. Organizational and legal strategy of digitalization of the Ministry of Finance of Kazakhstan 8

Criminal and criminal procedural Law

- Akhpanov A.N.** Tselerant form of criminal pre-trial proceedings 15
- Balgyntayev A.K., Kanatov A.O.** Problems of improving legislation on issues related to the execution of the sentence 28
- Zhunisbekov N.N.** Overview of illegal actions in the field of shared housing 40
- Muratova R.A., Zhugralina B.M.** Socio-economic and legal issues of drug addiction in youth environment 48
- Sembekova B.R.** Tactics - criminalistic ensuring counteraction to criminal offenses of terrorist orientation 62
- Seilkhanov Zh.D.** Problems of public danger of smuggling withdrawn from circulation items or items whose circulation is limited (Article 286 of the Criminal Code of the Republic of Kazakhstan) 70
- Suleimanova I.I.** Legal and organizational beginnings of the Ministry of Internal Affairs on the formation and functioning of the juvenile justice system in the Republic of Kazakhstan 77

Civi and ecological Law

- Ashirbekov M.Y.** Unauthorized seizure of land: problems and prospects 85
- Turabayeva D.S.** Family mediation: world experience and development prospects in the Republics of Kazakhstan and the Kyrgyz Republic 93

International Law

- Amirova M.A.** Regulation of public procurement in the Republic of Kazakhstan: international legal analysis 105
- Myrzakhanova A.K., Abaidaldanov E.M.** The implementation of international law in the national legislation of the Republic of Kazakhstan 113
- Panov S.K.** On the issue of the effectiveness of the Universal Periodic Review 124

Содержание

Финансовое и налоговое право

Капсалямова С.С., Капсалямов К.Ж. Организационно-правовая стратегия цифровизации Министерства финансов Казахстана 8

Уголовное и уголовно-процессуальное право

Ахпанов А.Н. Целерантная форма уголовного досудебного производства 15

Балгынтаев А.О., Канатов А.К. Проблемы совершенствования законодательства по вопросам, связанным с исполнением приговора 28

Жунисбеков Н.Н. Обзор противоправных действий в сфере долевого жилищного строительства 40

Муратова Р.А., Жугралина Б.М. Социально-экономические и правовые вопросы наркомании в молодежной среде 48

Сембекова Б.Р. Тактико - криминалистическое обеспечение противодействия уголовным правонарушениям террористической направленности 62

Сеилханов Ж.Д. Проблемы общественной опасности контрабанды изъятых из обращения предметов или предметов, обращение которых ограничено (ст. 286 УК РК) 70

Сулейманова И.И. Правовые и организационные начала деятельности МВД по формированию и функционированию системы ювенальной юстиции в Республике Казахстан 77

Гражданское и экологическое право

Аширбеков М.Е. К вопросу противодействия самовольным захватам земли и строительству самовольных построек: проблемы и перспективы 85

Турабаева Д.С. Семейная медиация: мировой опыт и перспективы развития в Республике Казахстан и Кыргызской Республике 93

Международное право

Амирова М.А. Правовое регулирование государственных закупок в Республике Казахстан: международно-правовой анализ 105

Мырзаханова А.К., Абайдельданов Е.М. Имплементация норм международного права в национальное законодательство Республики Казахстан 113

Панов С.К. К вопросу об эффективности Универсального периодического обзора 124

МРНТИ 10.83.51

И.И. Сулейманова

*Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Нұр-Сұлтан, Қазақстан
(E-mail: ina.suleimanova@gmail.com)*

Қазақстан Республикасында ювеналдық әділет жүйесін қалыптастыру және әрекет ету бойынша ПМ қызметінің құқықтық және ұйымдастырушылық бастаулары

Аннотация: мақалада кәмелетке толмаған құқық бұзушылардың құқықтарын қорғау жүйесін қалыптастыру және елде ювеналды әділет құру мәселелері көтеріледі. Кәмелетке толмағандардың нақты жағдайы ересек азаматтармен салыстырғанда бірнеше есе ауыр болды. Құқық субъектілігінің ерекшелігі, кішігірім өмірлік тәжірибесі, ата-анасына немесе өзге де заңды өкілдеріне тәуелділігі кәмелетке толмағандардың өз құқықтарын ересек адам жасай алатындай тиімді қорғауға нақты мүмкіндігі жоқ болуына әкеп соғады. Мемлекет пен қоғам тарапынан олардың заңды мүдделерін жоғары құқықтық қорғау қажеттілігі туындайды. Осыдан баланың құқықтары мен бостандықтарын іске асыру және қорғау тетігін құру және қамтамасыз ету жөніндегі шаралар кешенінің қаншалықты маңызды екені анық.

Кілт сөздер: бала құқықтары, кәмелетке толмағандардың құқықтары, кәмелетке толмаған құқық бұзушылар, ювеналды әділет органдары, ювеналды әділет жүйесі, әділет органдарының қызметі.

DOI: <https://doi.org/10.32523/2616-6844-2019-127-2-77-84>

Қазіргі таңда ең күрделі және сонымен бірге ең аз қамтылған мәселе болып жасөспірімнің қылмыстық іс-қимылдары мен жүріс-тұрысын мемлекет пен қоғам тарапынан бақылау мәселесі болып табылады. Бұл мәселені шешудің ғылыми бастауларының негізінде кәмелетке толмағандардың арасындағы қылмыстылықтың алдын алу тұжырымдамасы болуы тиіс. Қылмыстылықтың алдын алу саясатының мазмұны жағынан толық қалыптасқан түсінігі жоқ. Бұл ішінара заң шығарушы, саясаткерлер, ғалым-криминологтар және құқық қорғау органдары жүйесінің қызметкерлері қолданатын терминдердің алуан түрлілігіне байланысты, ал олардың ішіндегі ең кең таралғаны – «қылмыспен күрес» термині. Кәмелетке толмағандардың әлеуметтік, психологиялық, экономикалық ерекшелігін, олардың қылмыс жасауының себептері мен уәждемесінің ерекшеліктерін ескере отырып, «күрес» емес, «алдын алу» терминін пайдаланған жөн [1]. Мәселен, кәмелетке толмағандардың қылмыстылығын алдын алудың мемлекеттік саясаты – бұл қоғам мен мемлекетті қылмыстық қол сұғушылықтан қорғау мақсатында кәмелетке толмағандардың қылмыстылығы құбылысының алдын алудың негізгі міндеттерін, қағидаттарын, бағыттары мен құралдарын қалыптастыру және іске асыру бойынша мемлекеттік және мемлекеттік емес институттар жүйесінің белгілі бір идеяларға негізделген қызметі [2].

Қылмыстың алдын алудың мемлекеттік саясаты заңдылық пен құқықтық тәртіпті нығайту саласындағы саясаттың маңызды құрамдас бөлігі болып табылады. Қылмыс тіршілік әрекетінің барлық салаларына еніп, оларға елеулі әсер ететіндіктен, қылмыстың алдын алу саясаты мемлекеттік саясаттың барлық негізгі салаларына әсер етеді. Әрбір сала өзінің ерекше нысанасына ие болуға ұмтылуы тиіс. Мақсатты тұжырымдау тұрғысынан ювеналды әділет тұжырымдамасын әзірлеу кезінде маңызды міндеттердің бірі кәмелетке толмағандардың істері бойынша сот төрелігінің кешенді сипатын негіздеу күмән тудырмайды. Кәмелетке толмағандармен айналысатын соттың идеалды моделі-бұл салааралық сот юрисдикциясының соты, онда кәмелетке толмағандардың құқықтарын сотта қорғау

(саясаттың мақсаты ретінде кәмелетке толмағандардың құқықтары мен мүдделерін қорғау нысандарының бірі) [3], сондай-ақ олардың жасаған теріс қылықтары үшін заңды жауапкершілігі және кәмелетке толмаған қылмыскерлерді қайта әлеуметтендіру мәселелері кешенді түрде шешіледі.

Мемлекеттің кәмелетке толмағандардың қылмыстылығын алдын алуды іске асырудың көптеген құралдары бар. Олардың арасындағы негізгілері:

- Әлеуметтік профилактика (өмірдің негізгі салаларында - тұрмыс, білім, еңбек, демалыс салаларында кәмелетке толмағандардың құқықтары мен мүдделерін қорғауға бағытталған шаралар).

- Құқықтық тежеу (профилактикалық нормалар және құқықтық тәрбие жүйесі).

- Криминологиялық профилактика (қылмыстың себептері мен жағдайларын әлсіретуге, оқшаулауға, бейтараптандыруға бағытталған шаралар).

- Виктимологиялық алдын алу (кәмелетке толмағандардың қауіпсіз өмір салтын қалыптастыруға, қылмыс құрбаны болу қаупін азайтуға және виктимогендік ортаны әлсіретуге бағытталған шаралар).

- Қылмыстық-құқықтық ескерту (қылмыстық құқық құралдары арқылы қылмыстардың алдын алу. Және қылмыстық-атқару құқығы), оның өзегі-тиімді жазаны қолдануды қамтамасыз ету және оны орындау болып табылады [4].

Кәмелетке толмағандардың қылмыстылығын алдын алу субъектілері мемлекеттік емес институттар бола алады. Алайда, кәмелетке толмағандардың қылмысын алдын алудың кейбір маңызды функцияларын азаматтық қоғам өзіне алатын көптеген елдерден айырмашылығы, Қазақстанда азаматтық қоғамның, саяси партиялар мен қоғамдық ұйымдардың әлсіздігі салдарынан мемлекет осы функциялардың іс жүзінде барлық орындалуын өзіне алуы тиіс.

Қылмыстың алдын алу саясатының үш деңгейі бар: ұлттық, аймақтық және жергілікті [1, 33]. Олардың әрқайсысына саясатты қалыптастыру мен іске асырудың өзіндік ерекшеліктері тән. Осы ерекшеліктердің негізінде Конституциялық шындық жатыр. Кәмелетке толмағандардың өмір сүруінің негізгі салаларын құрайтын қоғамдық қатынастардың көпшілігі ҚР және оның әкімшілік-аумақтық бірліктерінің бірлескен қарамағында болады. Қазіргі уақытта Қазақстанда құқық қорғау органдарының балалар қылмысының алдын алу мен кәмелетке толмағандарды тәрбиелеуде білім беру құрылымдарының күшімен қатысуының ақылға қонымды теңгерімін белгілеу мәселесіне кешенді ғылыми көзқарас қажеттілігі туындады. Айта кету керек, қылмыскерлерге кәмелетке толмағандарды тікелей орындаушы ретінде тарту тиімді, өйткені олар неғұрлым жеңіл жауапкершілікке тартылады [3, 156]. Жасөспірімдер қылмысын жасауға ұмтылған, ересек қылмыскерлер құқық қорғау органдарының қарауынан тыс қалудан үмітті. Ішкі істер органдарының бағалауы бойынша, кәмелетке толмағандардың құқық бұзушылық жасауына ықпал ететін себептер арасында балалардың ата-аналары мен заңды өкілдері тарапынан кәмелетке толмағандарды тәрбиелеу жөніндегі міндеттерді орындамау және отбасылық қолайсыз жағдай орын алады.

Қазіргі уақытта жастар ортасында экстремистік көріністер проблемасы бар. Мұндай қылмыстардың статистикасы өте аз, бірақ олардың теріс әсерін елемеге болмайды. Қазіргі уақытта кәмелетке толмағандар жасаған зорлық қылмыстар соңғы уақытта аса қатыгездікпен, құрбандарға адамгершілікке жатпайтын қараумен сипатталатын ересектердің қылмыстарына сәйкес келеді. Ересектерден гөрі, кәмелетке толмағандар әлдеқайда жиірек топпен бірге қылмыс жасайды (шамамен екі есе көбірек), бұл жалпы топтық мінез-құлық сипатындағы жасқа тәндігімен байланысты. Сондықтан олардың бос уақытын бірлесіп өткізетін құрдастарымен қылмыс жасауы аса тән. Қазіргі уақытта мұндай топтар кәмелетке толмағандар қылмыстарының жалпы санының 80%-ға жуығын жасайды. Қылмыстың төрттен бір бөлігін кәмелетке толмағандар ересек қылмыскерлермен бірге жасайды. Ба-

лалардың, жасөспірімдер мен жастардың құқық бұзушылардың мінез-құлқының ерекше латенттілігі туралы да ұмытпаған жөн. Тонау, қарақшылық шабуылдарға қатысу, жас балалар тобы жасаған ұрлық, ойдан жасалған, осы секілді адамға қарсы аса қатыгез қылмыстар дұрыс бағаланбайды, ал оларды жасаған адамдар әдетте жазасыз қалады [5].

Криминологиялық зерттеулер бұрын ғылым мен тәжірибе саласынан тыс қалған кәмелетке толмағандар қылмысының тағы бір теріс сапалық сипаттамасын, ұйымдасқан қылмыспен байланысты көрсетеді. Кәмелетке толмағандарды ұйымдасқан қылмыстық іс-әрекетте пайдалану аз материалдық шығынды талап етеді; олардың құқық бұзушылық мінез-құлқы көбінесе жасырын болып қалады; жас ерекшелігіне және өмірлік тәжірибесінің жеткіліксіздігіне байланысты жасөспірімдер мен жасөспірімдер пайымдауда, бағалауда толық дербес емес және жалғанға оңай беріледі, тәуекелге бейім. Зерттеу деректері бойынша ұйымдасқан қылмыстық топқа қатысушылардың кемінде 10%-ы кәмелетке толмаған [5, 78]. Қылмыстық қызметке жас шамасындағы тартылу жас құқық бұзушыларды жеке тұлға мен мінез-құлқыға әсер ететін қылмыстық ортамен тығыз байланыстырады, жеке басының құндылық жүйесін қалыптастырып, осылайша одан әрі өмір жолын алдын ала айқындайды. Егер бұл құбылысты салыстырмалы түрде жаппай деп қарайтын болсақ, жастар ортасының одан әрі терең криминализациясының қауіптілігін атап өткен жөн. Тағы бір проблеманы белгілеу қажет: кәмелетке толмағандар өз құқықтарын қорғау үшін көп жағдайда ата-аналарға немесе басқа заңды өкілдеріне көмек сұралады. Кейде олар бұзылған құқықтарды қорғау үшін сот органдарына немесе ішкі істер органдарына жүгінуден бас тартады және қылмыс жасаған кезде, олардың бірі ата-анасынан қорқу немесе милицияға теріс көзқарас болып табылады. Кейде ішкі істер органдары қызметкерлерінің кәмелетке толмағандардың құқықтарын бұзу фактілерін айтуға тура келеді. Қазақстан Республикасы құқық қорғау органдары қызметкерлерінің кәмелетке толмағандардың құқықтарын неғұрлым типтік бұзуы: құрметтемеу және бейтаныс етпеу; Халықпен қабылдау және қарым-қатынастың Этикалық ережелері; ешкім де азаптауға, зорлық-зомбылыққа және қатыгездікке ұшырамауға тиіс. Бұл ретте, құқық қорғау органдары қызметкерлерінің этикалық және заңды мінез-құлқының ұлттық және халықаралық нормативтік негіздерін нақты білуі қажет. Оларға мыналар жатады:

- халықаралық: Құқықтық тәртіпті қолдау жөніндегі лауазымды тұлғалардың жүріс-тұрыс кодексі (БҰҰ Бас Ассамблеясының 1979 жылғы 17 желтоқсандағы 34/169 резолюциясы); Құқықтық тәртіпті қолдау жөніндегі лауазымды тұлғалардың күш пен атыс қаруын қолданудың негізгі принциптері (БҰҰ Бас Ассамблеясының 1990 жылғы 18 желтоқсандағы 45/166 резолюциясы); Заңсыз, ерікті және жиынтық жазалардың тиімді алдын алу және тергеу принциптері (1989 жылғы 24 мамырдағы 1989/65 ЭКОСОС резолюциясы); Азаптауларға және басқа да қатыгез, адамгершілікке жатпайтын немесе ар-намысты қорлайтын іс-әрекеттер мен жазалау түрлеріне қарсы Конвенция (БҰҰ Бас Ассамблеясының 1984 жылғы 10 желтоқсандағы 39/46 резолюциясы); Сот органдары тәуелсіздігінің негізгі принциптері (БҰҰ Бас Ассамблеясының 1985 жылғы 13 желтоқсандағы 40/146 резолюциясы); Сот қудалауын жүзеге асыратын адамдардың рөліне қатысты басшылық принциптер (БҰҰ Бас Ассамблеясының 1990 жылғы 18 желтоқсандағы 45/166 резолюциясы); Полиция туралы Еуропа Кеңесінің декларациясы; 2001 ж. Полиция этикасының Еуропалық кодексі.

- мемлекетішілік: «ҚР Ішкі істер органдары туралы» Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 23 сәуірдегі Заңы; Қазақстан Республикасы Ішкі істер органдарының қатардағы және басшы құрамдағы адамдарының анты (ҚР Президентінің 2005 жылғы 23 сәуірдегі №1559 Жарлығымен бекітілген); Қазақстан Республикасы Ішкі істер органдары қызметкерлерінің Ар-намыс кодексі (Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрінің 2011 жылғы 25 тамыздағы №248 бұйрығымен бекітілген); «Жедел-ізвестіру қызметі туралы» Қазақстан Республикасының 1994 жылғы 15 қыркүйектегі Заңы; 2014 ж. 4 шілдедегі Қа-

зақстан Республикасының қылмыстық-процестік Кодексі.

Осы проблеманың өзектілігі мен маңыздылығын назарға ала отырып, ішкі істер органдары кәмелетке толмағандардың заңды мүдделерін қорғауға және балалар қылмысының алдын алуға бағытталған профилактикалық қызметті жүзеге асыруға ерекше назар аударады. Ішкі істер органдары кәмелетке толмағандардың қадағалаусыздығы мен құқық бұзушылықтарының алдын алу жүйесіне кіреді [5, 121]. Олар кәмелетке толмағандардың істері және олардың құқықтарын қорғау жөніндегі комиссиялармен, халықты әлеуметтік қорғауды басқару органдарымен, білім беруді басқару органдарымен, қамқоршылық және қорғаншылық органдарымен, жастар ісі жөніндегі органдармен өзара іс-қимыл жасайды.

Кәмелетке толмағандардың қадағалаусыз қалуының және құқық бұзушылықтың алдын алу жөніндегі қызмет Қазақстан Республикасының заңнамасымен реттеледі, ол ең алдымен, ҚР Конституциясына, сондай-ақ халықаралық заңнаманың жалпыға бірдей танылған нормаларына негізделеді [5, 17]. Оған ҚР «Кәмелетке толмағандар арасындағы құқық бұзушылықтардың профилактикасы мен балалардың қадағалаусыз және панасыз қалуының алдын алу туралы» 2004 жылғы 9 шілдедегі №591-II Заңын, ҚР басқа да заңдары мен өзге де нормативтік-құқықтық актілерін жатқызуға болады.

Мұнымен қоса бұл қызмет ҚР Ішкі істер министрлігінің нормативтік актілерімен реттеледі: «Ішкі істер органдарының кәмелетке толмағандардың істері жөніндегі учаскелік полиция инспекторларының қызметін ұйымдастыру қағидаларын бекіту туралы» Ішкі істер министрінің 2015 жылғы 29 желтоқсандағы №12953 бұйрығы; «Кәмелетке толмағандарды бейімдеу орталықтарында кәмелетке толмағандарды ұстау қағидаларын бекіту туралы» Ішкі істер министрінің 2011 жылғы 14 қаңтардағы №6734 бұйрығы.

Кәмелетке толмағандардың істері жөніндегі бөлімшенің қызметі: олар аудандық, қалалық бөлімдерде (басқармаларда), сондай-ақ көліктегі ішкі істер бөлімдерінде бар. Олар кәмелетке толмаған құқық бұзушылармен, сондай-ақ балаларын тәрбиелеу және күтіп-бағу жөніндегі өз міндеттерін орындамайтын немесе оларға қатыгездікпен қарайтын ата-аналарымен немесе заңды өкілдерімен жеке профилактикалық жұмыстар жүргізеді. Жасының себебінен немесе өмірлік тәжірибесінің жеткіліксіздігіне байланысты жасөспірімдер оларды қылмыс немесе қоғамға жат іс-әрекеттер жасауға тартатын тәжірибелі қылмыскерлердің қолында құралға айналады. Кәмелетке толмағандардың істері жөніндегі бөлімшелердің міндеті – осындай адамдарды, сондай-ақ кәмелетке толмағандардың ата-аналарын немесе олардың заңды өкілдері мен өз міндеттерін орындамайтын лауазымды адамдарды анықтау. Кәмелетке толмағандардың істері жөніндегі бөлімшелердің қызметкерлері белгіленген тәртіпке сәйкес мұндай адамдарға Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген шараларды қолдану туралы ұсыныстар енгізеді. Егер өз қызметі барысында кәмелетке толмағандардың істері жөніндегі бөлімшелердің қызметкерлері мемлекеттің көмегіне мұқтаж балаларды анықтаса, онда олар мұндай балаларды кәмелетке толмағандардың қадағалаусыз қалуының және құқық бұзушылықтың алдын алу жүйесінің тиісті органдарына немесе мекемелеріне жібереді [6].

Қылмыстық жауаптылық жасына толмаған жасөспірімдердің құқық бұзушылықтары немесе қоғамдық қауіпті әрекеттері туралы келіп түскен барлық өтініштер мен хабарлама мәліметтерін бөлімше қызметкерлері белгіленген тәртіппен қарайды, содан кейін кәмелетке толмағандардың қадағалаусыздығына мүдделі органдарды олардың құқық бұзушылықтары және осыған ықпал еткен себептер мен жағдайлар туралы хабардар етеді. Құқық бұзушылық жасаған кәмелетке толмаған адамды ішкі істер органдарының бөлімшелеріне жеткізу туралы оның ата-анасын немесе заңды өкілдерін хабардар етеді (бұл ретте кәмелетке толмаған адам 3 сағаттан аспайтын уақыт ұсталуы мүмкін) [6]. Әрбір осындай жағдай туралы хаттама жасалады. Кәмелетке толмағандардың істері жөніндегі бөлімше кәмелетке толмаған құқық бұзушыларды, кәмелетке толмағандарды қоғамға қарсы іс-әрекеттерге

тартатын адамдарды және өз міндеттерін орындамайтын және балалармен қатал қарым-қатынаста болатын ата-аналарды, заңды өкілдерді есепке алуды жүргізеді. Сондай-ақ қызметкерлер ҚР заңнамасына сәйкес кәмелетке толмағандарға, олардың ата-аналарына ықпал ету шараларын қолдану туралы ұсыныстарды сотқа енгізу үшін қажетті материалдарды дайындауға қатысады.

Кәмелетке толмағандардың қылмыстылығын алдын алуда ішкі істер органдарының кәмелетке толмағандардың істері жөніндегі бөлімшелерінің қызметкерлеріне жәрдем көрсететін, кәмелетке толмағандардың құқық бұзушылық жасауына ықпал ететін себептер мен жағдайларды жою жөнінде шаралар қабылдайтын және балаларды тәрбиелеу жөніндегі өз міндеттерін орындамайтын ата-аналарды және кәмелетке толмағандарға теріс әсер ететін адамдарды анықтайтын учаскелік инспекторларға ерекше рөл беріледі. Олар үй тұрғындарымен, білім беру, денсаулық сақтау қызметкерлерімен және тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық қызметкерлерімен өзара іс-қимыл кезінде қажетті ақпаратты алады [7].

Кәмелетке толмағандарды бейімдеу орталықтарында кәмелетке толмаған құқық бұзушыларды тәулік бойы қабылдау және уақытша ұстау жүргізіледі. Бұл олардың өмірі мен денсаулығын қорғау үшін, сондай-ақ кәмелетке толмағандардың қайта құқық бұзушылықтарының алдын алу үшін жасалады. Балалармен жеке алдын алу жұмыстарын жүргізеді: олардың жасалған құқық бұзушылыққа қатыстылығын, олардың жасалуына қандай себеп болғанын анықтайды [8]. Сонымен қатар бұл туралы басқа да тиісті ұйымдарды хабардар етеді. Бұл орталықтарға сот үкімі бойынша немесе судьяның қаулысы бойынша жабық үлгідегі арнаулы оқу тәрбие мекемелеріне жіберілетін жасөспірімдер немесе оларды жабық үлгідегі оқу-тәрбие мекемелеріне орналастыру туралы мәселені соттың қарастыруын уақытша күтетін жасөспірімдер немесе сол жерден өз бетінше кетіп қалған жасөспірімдер немесе қылмыс жасаған кәмелетке толмағандар, бірақ олардың жасы қылмыстық жауапкершілік жасына жатпайтын балалар және т.б. орналастырылады. Жасөспірімді уақытша ұстау орталығына орналастыру үшін негіз керек: сот шешімі немесе соттың үкімі [7].

Ішкі істер органдарының қызметіне ювеналдық технологияларды енгізу қажеттілігін қарастырайық. Ішкі істер органдарында кәмелетке толмағандардың қылмыстылық проблемасы тек учаскелік инспекторлар мен кәмелетке толмағандардың істері жөніндегі бөлімшелер ғана емес, сондай-ақ тергеу және анықтау органдары да кездеседі. Өкінішке орай, қазіргі уақытқа дейін Қазақстанда жасөспірімдермен жұмыс жасаудың үйлесімді жүйесі әзірленбеген, онда бір жағынан ата-аналар, мектепке дейінгі мекемелердің тәрбиешілері, мұғалімдер мен педагогтар, дәрігер-психологтар, ал екінші жағынан-учаскелік полиция органдарынан бастап мемлекеттік ішкі істер органдары, қорғаншы және қамқоршы органдар, кәмелетке толмағандардың істері жөніндегі комиссиялар және т.б. бар. Рас, әділдік үшін, бұл бағыттағы жұмыс баяу болсын, бірақ жүріп жатыр, тіпті сот жүйесінің ювеналды соттарға көшуі жоспарланып отыр (кейбір қалаларда ювеналды соттардың «пилоттық» жобалары жұмыс істеп тұр) [9]. Бірақ бұл жеткіліксіз. Қазақстанда ювеналдық әділет құру процесі: кәмелетке толмағандарға арналған сот төрелігі саласындағы заңнамаға өзгерістер жоспарланып отыр; шетелдік мамандардың қатысуымен қалпына келтіру сот төрелігі бағдарламаларын жасауда халықаралық тәжірибені пайдалану зерделенеді және енгізуге дайындалуда. Соның ішінде осы тәжірибені негізге ала отырып, ішкі істер органдары ювеналдық әділет жүйесінің құрамдас бөлігі ретінде өз қызметіне кәмелетке толмағандар қылмысының алдын алу жөніндегі ювеналдық технологияларды кеңінен енгізген жөн. Мұндай сот төрелігі жүйесі кәмелетке толмағандардың құқық бұзушылықтары немесе қылмыстары туралы хабарламаларды қарау кезінде, сондай-ақ кәмелетке толмағандар жасаған қылмыстық істерді тергеу кезінде ішкі істер органдарының өкілеттіктерінің көлемін неғұрлым нақты айқындау үшін қолданыстағы заңнаманы біртіндеп өзгерту талап етіледі. Құқық қорғау органдары қызметкерлерінің шетелдік құқық қорғау органдарының тәжірибесіне

үнемі ақпараттық қол жеткізуі тиіс. Осы проблемамен айналысатын құқық қорғау органдары қызметкерлерінің тиісті білімі болуы тиіс (тек заңгерлік ғана емес, әсіресе ювеналды әділет саласында, сонымен қатар психологиялық және педагогикалық білімі болуы тиіс, өйткені жасөспірім ересек адамға қарағанда неғұрлым нәзік психикалық ұйымы бар және оған деген көзқарас ерекше болуы тиіс). Кәмелетке толмағандарға қатысты барлық отандық және халықаралық нормативтік-құқықтық актілерді қамтитын бірыңғай ақпараттық база қажет. Ішкі істер органдарының ата-аналармен, қорғаншылық және қамқоршылық органдарымен, кәмелетке толмағандардың істері жөніндегі комиссиямен, ювеналдық қызметпен, сондай-ақ ювеналдық сотпен және «балалар» адвокаттарымен және әлеуметтік қызметкерлермен өзара іс-қимылының жолға қойылған жүйесін әзірлеу міндеті өткір тұр. Осы бағыттағы жұмысты қазіргі заманғы техниканың (мысалы, бейнеконференциялардың) жетістіктерін пайдаланбай, сондай-ақ Ішкі істер органдарының «отбасылық конференцияларға» қатысу тәжірибесін пайдаланбай (Жаңа Зеландияда болып отырғандай) жөнге келтіру мүмкін емес [10].

«Кәмелетке толмағандар арасындағы құқық бұзушылықтардың профилактикасы мен балалардың қадағалаусыз және панасыз қалуының алдын алу туралы» ҚР Заңына (2004 ж. 9 шілдедегі №591-II) сәйкес кәмелетке толмағандардың қадағалаусыз және панасыз қалуының алдын алуға елеулі өзгерістер енгізілді және кәмелетке толмағандарды ішкі істер органдарының кәмелетке толмаған құқықбұзушыларды уақытша ұстау орталықтарына орналастыру тәртібі енгізілді.

Осылайша, жасөспірімдер қылмысының ұлғаюына және ішкі істер органдарының алдын алу іс-шараларын өткізу қажеттілігіне байланысты проблемалар Қазақстанда ювеналдық әділет, яғни қызметі кәмелетке толмағандардың құқықтары мен заңды мүдделерін сотта қорғауға және ішкі істер органдарының қызметіне ювеналдық технологияларды енгізуге бағытталған мемлекеттік-құқықтық институттар мен органдардың белгілі бір жүйесін құру қажеттілігін тікелей және жанама түрде туындатады.

Қолданылған әдебиеттер

- 1 Беляева Л.И. Несовершеннолетний в воспитательной колонии: Международные стандарты / Л.И. Беляева. - Москва: Институт прав человека, 1998. – 179 с.
- 2 Жетписбаев Б.А. Ювенальная юстиция: учебник / Б.А. Жетписбаев. - Алматы: Данекер, 2002. - 143 с.
- 3 Марковичева Е.В. Ювенальное уголовное судопроизводство: модели, функции, принципы. Монография / Е.В. Марковичева. - Москва: ЮНИТИ-ДАНА, 2010. - 271 с.
- 4 Симонов С.В. Социально-правовые аспекты восприятия ювенальной юстиции // Наука – 2010. – №2. – С. 9-11.
- 5 Правовые основы ювенальной юстиции в Казахстане: теория и практика. Монография / Е.К. Кубеев, Г.З. Кожаметов, А. Божкараулы, К.С. Муслимова, Р.М. Жамиева. - Караганда: КарГУ, 2016. - 184 с.
- 6 Тайторина Б.А. Проблемы организации деятельности ювенальных судов в Республике Казахстан // Вестник КазНУ имени Аль-Фараби. Серия юридическая – 2012. – №3 (63). – С. 80-86.
- 7 Есбергенова Ш.Е. Некоторые вопросы защиты прав несовершеннолетних в Республике Казахстан // Қазақ өркениеті – 2015. – №3 (60). – С. 64-66.
- 8 Акажанова А.Т. Программа социально-психологической работы с несовершеннолетними воспитанниками пенитенциарных учреждений // Қазақстан Республикасы Ұлттық ғылым академиясының хабаршысы. Қоғамдық және гуманитарлық ғылымдар сериясы – 2017. – №5 (291). – С. 70-73.

9 Бимбетов А.Б. Задачи и функции ювенальных судов в Республике Казахстан // Зерттеуші – 2012. – №9-10 (77-78). – С. 73-77.

10 Бимбетов А.Б. Особенности ювенальной юстиции в зарубежных странах // Ғылыми зерттеулер әлемі – 2012. – №9-10 (63-64). – С. 36-42.

И.И. Сулейманова

*Евразийский национальный университет имени Л.Н.Гумилева, Нур-Султан,
Казахстан*

Правовые и организационные начала деятельности МВД по формированию и функционированию системы ювенальной юстиции в Республике Казахстан

Аннотация. В статье поднимаются вопросы формирования системы защиты прав несовершеннолетних правонарушителей и создания ювенальной юстиции в стране. Фактическое положение несовершеннолетних оказалось в несколько раз тяжелее по сравнению с взрослыми гражданами. Специфика правосубъектности, небольшой жизненный опыт, зависимость от родителей или иных законных представителей приводят к тому, что несовершеннолетние не имеют реальной возможности защищать свои права столь же эффективно, как это может делать взрослый человек. Возникает необходимость повышенной правовой защиты их законных интересов со стороны государства и общества. Отсюда понятно, насколько важен комплекс мер по созданию и обеспечению механизма реализации и защиты прав и свобод ребенка.

Ключевые слова: права ребенка, права несовершеннолетних, несовершеннолетние правонарушители, ювенальная юстиция, органы ювенальной юстиции, система ювенальной юстиции, деятельность органов юстиции.

I.I. Suleimanova

L.N.Gumilyov Eurasian National University, Nur-Sultan, Kazakhstan

Legal and organizational beginnings of the Ministry of Internal Affairs on the formation and functioning of the juvenile justice system in the Republic of Kazakhstan

Abstract: The article raises the issues of the formation of the system of protection of the rights of juvenile offenders and the creation of juvenile justice in the country. The actual situation of minors was several times worse than that of adult citizens. The specifics of legal personality, little life experience, dependence on parents or other legal representatives lead to the fact that minors do not have a real opportunity to protect their rights as effectively as an adult can do. There is a need for increased legal protection of their legitimate interests by the state and society. Hence, it is clear how important a set of measures is to create and ensure a mechanism for the realization and protection of the rights and freedoms of the child.

Key words: child rights, juvenile rights, juvenile offenders, juvenile justice, juvenile justice authorities, juvenile justice system, activities of justice bodies

References

1. Beljaeva L.I. Nesovershennoletnij v vospitatel'noj kolonii: Mezhdunarodnye standarty [Minor in an educational colony: International standards]. (Human Rights Institute, Moscow, 1998, 179 p.).

2. Zhetpisbaev B.A. Juvenal'naja justicija: uchebник [Juvenile justice: a textbook]. (Daneker, Almaty, 2002, 143 p.).
3. Markovicheva E.V. Juvenal'noe ugolovnoe sudoproizvodstvo: modeli, funkicii, principy. Monografija [Juvenile criminal justice: models, functions, principles. Monograph]. (JUNITI-DANA, Moskow, 2010, 271 p.).
4. Simonov S.V. Social'no-pravovye aspekty vosprijatija juvenal'noj justicii [Social and legal aspects of the perception of juvenile justice], Nauka [Science], 2, 9-11 (2010). [in Russian].
5. Pravovye osnovy juvenal'noj justicii v Kazahstane: teorija i praktika. Monografija [Legal basis of juvenile justice in Kazakhstan: theory and practice. Monograph], E.K. Kubeev, G.Z. Kozhahmetov, A. Bozhkarauly, K.S. Muslimova, R.M. Zhamieva, (KarGU, Karaganda, 2016, 184 p.).
6. Tajtorina B.A. Problemy organizacii dejatel'nosti juvenal'nyh sudov v Respublike Kazahstan [Problems of organization of activities of juvenile courts in the Republic of Kazakhstan], Vestnik KazNU imeni Al'-Farabi. Serija juridicheskaja [Bulletin of Al-Farabi Kazakh National University. Series of Law]. 3 (63), 80-86 (2012). [in Russian].
7. Esbergenova Sh.E. Nekotorye voprosy zashhity prav nesovershennoletnih v Respublike Kazahstan [Some issues of protecting the rights of minors in the Republic of Kazakhstan], Qazaq orkenieti [Kazakh civilization]. 3 (60), 64-66 (2015). [in Russian].
8. Akazhanova A.T. Programma social'no-psihologicheskoy raboty s nesovershennoletnimi vospitannikami penitenciarных uchrezhdenij [The program of social and psychological work with minor pupils of penitentiary institutions], Qazaqstan Respublikasy Ul'tyq gylym akademijasynyn habarshysy. Qogamdyq zhane gumanitarlyq gylymdar serijasy [Bulletin of National Science Academy of the Republic of Kazakhstan. Series of social and humanitarian sciences]. 5 (291), 70-73 (2017). [in Russian].
9. Bimbetov A.B. Zadachi i funkcii juvenal'nyh sudov v Respublike Kazahstan [Tasks and functions of juvenile courts in the Republic of Kazakhstan], Zertteushi [Researcher]. 9-10 (77-78), 73-77 (2012). [in Russian].
10. Bimbetov A.B. Osobennosti juvenal'noj justicii v zarubezhnyh stranah [Features of juvenile justice in foreign countries], Gylymi zertteuler alemi [The world of science researches]. 9-10 (63-64), 36-42 (2012). [in Russian].

Автор жайлы ақпарат:

Сүлейманова И.И. – Халықаралық құқық кафедрасының 2-курс магистранты, Заң факультеті, Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Сәтпаев көш., 2, Нұр-Сұлтан, Қазақстан.

Suleimanova I.I. – 2-course master-degree student of International Law Department, Faculty of Law, L.N.Gumilyov Eurasian National University, Satpayev str., 2, Nur-Sultan, Kazakhstan.

**«Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің Хабаршысы.
Құқық сериясы» журналында мақала жариялау ережесі**

1. **Журнал мақсаты.** Заң ғылымдары бойынша мұқият тексеруден өткен ғылыми құндылығы бар мақалалар жариялау.

2. Журналда мақала жариялаушы автор мақаланың қол қойылған бір дана қағаз нұсқасын Ғылыми басылымдар бөліміне (редакцияға, мекенжайы: 010008, Қазақстан республикасы, Астана қаласы, Қ. Сәтпаев көшесі, 2, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Бас ғимарат, 349 кабинет) және **vest_law@enu.kz** электрондық поштасына Word форматындағы нұсқаларын жіберу қажет. Мақала мәтінінің қағаз нұсқасы мен электронды нұсқалары бірдей болулары қажет.

Мақалалар *қазақ, орыс, ағылшын* тілдерінде қабылданады.

3. **Автордың қолжазбаны редакцияға жіберуі мақаланың Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің хабаршысында басуға келісімін, шетел тіліне аударылып қайта басылуына келісімін білдіреді. Автор мақаланы редакцияға жіберу арқылы автор туралы мәліметтің дұрыстығына, мақала көшірілмегендігіне (плагиаттың жоқтығына) және басқа да заңсыз көшірмелердің жоқтығына кепілдеме береді.**

4. Мақаланың көлемі: 8 беттен 18 бетке дейінгі көлемде қабылданады;

Мақаланың құрылымы: (А4 бетінде, кітап өлшемінде, жолдың барлық жақтауы – 20 мм. Шрифт: Times New Roman, размер (кегель) - 14);

5. **XFTPAP** <http://grnti.ru/> - *бірінші жолдың сол жақтауында;*

Автор(лар)дың аты-жөні – жолдың ортасында;

Мекеменің толық атауы, қаласы, мемлекеті (егер авторлар әртүрлі мекемеде жұмыс жасайтын болса, онда әр автор мен оның жұмыс мекемесі қасында бірдей белгі қойылу керек) – жолдың ортасында;

Автор(лар)дың E-mail-ы – жақша ішінде, курсивпен, жолдың ортасында;

Мақала атауы – жолдың ортасында, **жартылай қою кіші әріппен** жазылады;

Аннотация (100-200 сөз; формуласыз, мақаланың атауын мейлінше қайталамауы қажет; әдебиеттерге сілтемелер болмауы қажет; мақаланың құрылысын (кіріспесі, мақаланың мақсаты, міндеттері, қарастырылып отырған сұрақтың тарихы, зерттеу әдістері, нәтижелер/талқылау, қорытынды) сақтай отырып, мақаланың қысқаша мазмұны берілуі қажет).

Түйін сөздер (6-8 сөз не сөз тіркесі)

Түйін сөздер мақала мазмұнын көрсетіп, мейлінше мақала атауы мен аннотациядағы сөздерді қайталамай, мақала мазмұнындағы сөздерді қолдану қажет. Сонымен қатар, ақпараттық-іздістіру жүйелерінде мақаланы жеңіл табуға мүмкіндік беретін ғылым салаларының терминдерін қолдану қажет.

Негізгі мәтін мақаланың мақсаты, міндеттері, қарастырылып отырған сұрақтың тарихы, зерттеу әдістері, нәтижелер/талқылау, қорытынды бөлімдерін қамтуы қажет – *жоларалық интервал - 1, азат жол «қызыл жолдан» - 1,25см, беттеу жолағы – еніне сай жасалады.*

Таблица, суреттер – аталғаннан кейін орналастырылады. Әр таблица, сурет қасында оның аталуы болу қажет. Сурет айқын, сканерден өтпеген болуы керек.

Мақаладағы формулалар тек мәтінде оларға сілтеме берілсе ғана номерленеді.

Жалпы қолданыста бар аббревиатуралар мен қысқартулардан басқалары міндетті түрде алғаш қолданғанда түсіндірілуі берілуі қажет.

Қаржылай көмек туралы ақпарат бірінші бетте көрсетіледі.

Әдебиеттер тізімі

Мәтінде әдібиеттерге сілтемелер тікжақшаға алынады. Мәтіндегі әдебиеттер тізіміне сілтемелердің номерленуі мәтінде қолданылуына қатысты жүргізіліде: мәтінде кездескен әдебиетке алғашқы сілтеме [1] арқылы, екінші сілтеме [2] арқылы т.с.с. жүргізіледі. Кітапқа жасалатын сілтемелерде қолданылған беттері де көрсетілуі керек (мысалы, [1, 45 бет]). Жарияланбаған еңбектерге сілтемелер жасалмайды. Сонымен қатар, рецензиядан өтпейтін басылымдарға да сілтемелер жасалмайды (әдебиеттер тізімін әзірлеу үлгілерін төмендегі мақаланы рәсімдеу үлгісінен қараңыз).

6. Мақала соңындағы әдебиеттер тізімінен кейін библиографиялық мәліметтер орыс және ағылшын тілінде (егер мақала қазақ тілінде жазылса), қазақ және ағылшын тілінде (егер мақала орыс тілінде жазылса), орыс және қазақ тілінде (егер мақала ағылшын тілінде жазылған болса) беріледі.

Авторлар туралы мәлімет: автордың аты-жөні, ғылыми атағы, қызметі, жұмыс орны мен мекенжайы, телефон, e-mail – **қазақ, ағылшын тілдерінде толтырылады.**

7. Қолжазба мұқият тексерілген болуы қажет. Техникалық талаптарға сай келмеген қолжазбалар қайта өңдеуге қайтарылады. Қолжазбаның қайтарылуы оның журналда басылуына жіберілуін білдірмейді.

Редакцияға түскен мақала жабық (анонимді) тексеруге жіберіледі. Барлық рецензиялар авторға жіберіледі. Автор (рецензент мақаланы түзетуге ұсыныс берген жағдайда) үш күн аралығында қайта қарап, қолжазбаның түзетілген нұсқасын редакцияға қайта жіберуі керек. **Рецензент жарамсыз деп таныған мақала қайтара қарастырылмайды.** Мақаланың түзетілген нұсқасы мен автордың рецензентке жауабы редакцияға жіберіледі.

8. Төлемақы. Басылымға рұқсат етілген мақала авторларына төлем жасау туралы ескертіледі. 2019 жылға төлемақы көлемі ЕҰУ қызметкерлері үшін - 4500 теңге, басқа ұйым мен мекеме қызметкерлері үшін - 5,500 теңге.

Рекзивизиттер:

РГП на ПХВ «Евразийский Национальный Университет имени Л.Н. Гумилева»
БИН 010140003594

АО «Банк ЦентрКредит»
БИК банка: КСЖВКЗКХ
ИИК: KZ978562203105747338 (KZT)
Кнп 859
Кбе 16

АО «Bank RBK»
Бик банка: KINCKZKA
ИИК: KZ498210439858161073 (KZT)

АО «ForteBank»
БИК Банка: IRTYKZKA
ИИК: KZ599650000040502847

АО «НародныйБанкКазахстан»
БИК Банка: HSBKKZKX
ИИК: KZ946010111000382181

Положение о рукописях, представляемых в журнал «Вестник Евразийского национального университета имени Л.Н.Гумилева. Серия: Право»

1. Цель журнала. Публикация тщательно отобранных оригинальных научных работ по юридическому направлению.

2. Автору, желающему опубликовать статью в журнале необходимо представить рукопись в твердой копии (распечатанном варианте) в одном экземпляре, подписанном автором в Отдел научных изданий (по адресу: 010008, Казахстан, г. Астана, ул. Сатпаева, 2, Евразийский национальный университет им. Л.Н.Гумилева, Учебно-административный корпус, каб. 349) и по e-mail vest_law@enu.kz. При этом должно быть строго выдержано соответствие между Word-файлом и твердой копией.

Язык публикаций: казахский, русский, английский.

3. Отправление статей в редакцию означает согласие авторов на право Издателя, Евразийского национального университета имени Л.Н. Гумилева, издания статей в журнале и переиздания их на любом иностранном языке. Представляя текст работы для публикации в журнале, автор гарантирует правильность всех сведений о себе, отсутствие плагиата и других форм неправомерного заимствования в рукописи, надлежащее оформление всех заимствований текста, таблиц, схем, иллюстраций.

4. Объем статьи не должен превышать 18 страниц (от 8 страниц).

5. Схема построения статьи (страница – А4, книжная ориентация, поля со всех сторон – 20 мм. Шрифт: min – Times New Roman, размер (кегель) - 14):

МРНТИ <http://grnti.ru/> - первая строка, слева

Инициалы и Фамилию автора(ов)- выравнивание по центру, курсив

Полное наименование организации, город, страна (если авторы работают в разных организациях, необходимо поставить одинаковый значок около фамилии автора и соответствующей организации)

E-mail автора(ов) – в скобках курсив

Название статьи – выравнивание по центру полужирным шрифтом

Аннотация (100-200 слов; не должна содержать формулы, по содержанию повторять название статьи; не должна содержать библиографические ссылки; должна отражать краткое содержание статьи, сохраняя структуру статьи – введение, постановка задачи, цели, история, методы исследования, результаты/обсуждение, заключение/выводы).

Ключевые слова (6-8 слов/словосочетаний).

Ключевые слова должны отражать основное содержание статьи, использовать термины из текста статьи, а также термины, определяющие предметную область и включающие другие важные понятия, позволяющие облегчить и расширить возможности нахождения статьи средствами информационно-поисковой системы).

Основной текст статьи должен содержать введение, постановка задачи, цели, история, методы исследования, результаты/обсуждение, заключение/выводы – *межстрочный интервал – 1, отступ «красной строки» -1,25 см, выравнивание по ширине.*

Таблицы, рисунки необходимо располагать после упоминания. С каждой иллюстрацией должна следовать надпись. Рисунки должны быть четкими, чистыми, несканированными. В статье нумеруются лишь те формулы, на которые по тексту есть ссылки.

Все аббревиатуры и сокращения, за исключением заведомо общеизвестных, должны быть расшифрованы при первом употреблении в тексте.

Сведения о финансовой поддержке работы указываются на первой странице в виде сноски.

Список литературы

В тексте ссылки обозначаются в квадратных скобках. Ссылки должны быть пронумерованы строго по порядку упоминания в тексте. Первая ссылка в тексте на литературу должна иметь номер [1], вторая - [2] и т.д. Ссылка на книгу в основном тексте статьи должна сопровождаться указанием использованных страниц (например, [1, 45 стр.]). Ссылки на неопубликованные работы не допускаются. Нежелательны ссылки на нецензурируемые издания (примеры описания списка литературы, описания списка литературы на английском языке см. ниже в образце оформления статьи).

В конце статьи, после списка литературы, необходимо указать библиографические данные на русском и английском языках (если статья оформлена на казахском языке), на казахском и английском языках (если статья оформлена на русском языке) и на русском и казахском языках (если статья оформлена на английском языке).

Сведения об авторах: фамилия, имя, отчество, научная степень, должность, место работы, полный служебный адрес, телефон, e-mail – на казахском, русском и английском языках.

6. Рукопись должна быть тщательно выверена. Рукописи, не соответствующие техническим требованиям, будут возвращены на доработку. Возвращение на доработку не означает, что рукопись принята к опубликованию.

7. Работа с электронной корректурой. Статьи, поступившие в Отдел научных изданий (редакция), отправляются на анонимное рецензирование. Все рецензии по статье отправляются автору. Авторам в течение трех дней необходимо отправить корректуру статьи. Статьи, получившие отрицательную рецензию к повторному рассмотрению не принимаются. Исправленные варианты статей и ответ автора рецензенту присылаются в редакцию. Статьи, имеющие положительные рецензии, представляются редколлегии журнала для обсуждения и утверждения для публикации.

Периодичность журнала: 4 раза в год.

8. Оплата. Авторам, получившим положительное заключение к опубликованию необходимо произвести оплату по следующим реквизитам (для сотрудников ЕНУ – 4500 тенге, для сторонних организаций – 5500 тенге):

Реквизиты:

**РГП на ПХВ «Евразийский Национальный Университет имени Л.Н. Гумилева»
БИН 010140003594**

**АО «Банк ЦентрКредит»
БИК банка: КСЖВКЗКХ
ИИК: KZ978562203105747338 (KZT)
Кнп 859
Кбе 16**

**АО «Bank RBK»
Бик банка: KINCKZKA
ИИК: KZ498210439858161073 (KZT)**

**АО «ForteBank»
БИК Банка: IRTYKZKA
ИИК: KZ599650000040502847**

**АО «Народный Банк Казахстан»
БИК Банка: HSBKKZKX
ИИК: KZ946010111000382181**

**Provision on articles submitted to the journal
“Bulletin of L.N. Gumilyov Eurasian National University. Law Series”**

1. Purpose of the journal. Publication of carefully selected original scientific works in the fields of Juridical sciences.

2. An author who wishes to publish an article in a journal must submit the article in hard copy (printed version) in one copy, signed by the author to the scientific publication office (at the address: 010008, Republic of Kazakhstan, Astana, Satpayev St., 2. L.N. Gumilyov Eurasian National University, Main Building, room 349) and by e-mail **vest_law@enu.kz** in Word format. At the same time, the correspondence between Word-version and the hard copy must be strictly maintained.

Language of publications: *Kazakh, Russian, English.*

3. Submission of articles to the scientific publication office means the authors' consent to the right of the Publisher, L.N. Gumilyov Eurasian National University, to publish articles in the journal and the re-publication of it in any foreign language. Submitting the text of the work for publication in the journal, the author guarantees the correctness of all information about himself, the lack of plagiarism and other forms of improper borrowing in the article, the proper formulation of all borrowings of text, tables, diagrams, illustrations.

3. The volume of the article should not exceed 18 pages (from 8 pages).

4. **Structure** of the article (page – A4 format, portrait orientation, page margins on all sides - 20 mm. Font: type - Times New Roman, font size - 14)

IRSTI <http://grnti.ru/> - *first line, left*

Initials and Surname of the author (s) - *center alignment, italics*

Full name of the organization, city, country (if the authors work in different organizations, you need to put the same icon next to the name of the author and the corresponding organization) - *center alignment, italics*

Author's e-mail (s)- *in brackets, italics*

Article title - *center alignment, bold*

Abstract (100-200 words, it should not contain a formula, the article title should not repeat in the content, it should not contain bibliographic references, it should reflect the summary of the article, preserving the structure of the article - introduction, problem statement, goals, history, research methods, results /discussion, conclusion).

Key words (6-8 words/word combination. Keywords should reflect the main content of the article, use terms from the article, as well as terms that define the subject area and include other important concepts that make it easier and more convenient to find the article using the information retrieval system).

The main text of the article should contain an introduction, problem statement, goals, history, research methods, results / discussion, conclusion - *line spacing - 1, indent of the “red line” -1.25 cm, alignment in width.*

Tables, figures should be placed after the mention. Each illustration should be followed by an inscription. Figures should be clear, clean, not scanned.

In the article, only those **formulas** are numbered, to which the text has references.

All **abbreviations**, with the exception of those known to be generally known, must be deciphered when first used in the text.

Information on **the financial support** of the article is indicated on the first page in the form of a footnote.

References

In the text references are indicated in square brackets. References should be numbered strictly in the order of the mention in the text. The first reference in the text to the literature should have the number [1], the second - [2], etc. The reference to the book in the main text of the article should be accompanied by an indication of the pages used (for example, [1, 45 p.]). References to unpublished works are not allowed. Unreasonable references to unreviewed publications (examples of the description of the list of literature, descriptions of the list of literature in English, see below in the sample of article design).

At the end of the article, after the list of references, it is necessary to indicate bibliographic data in Russian and English (if the article is in Kazakh), in Kazakh and English (if the article is in Russian) and in Russian and Kazakh languages (if the article is English language).

Information about authors: surname, name, patronymic, scientific degree, position, place of work, full work address, telephone, e-mail - in Kazakh, Russian and English.

6. The article must be **carefully verified**. Articles that do not meet technical requirements will be returned for revision. Returning for revision does not mean that the article has been accepted for publication.

7. Work with electronic proofreading. Articles received by the Department of Scientific Publications (editorial office) are sent to anonymous review. All reviews of the article are sent to the author. The authors must send the proof of the article within three days. Articles that receive a negative review for a second review are not accepted. Corrected versions of articles and the author's response to the reviewer are sent to the editorial office. Articles that have positive reviews are submitted to the editorial boards of the journal for discussion and approval for publication.

Periodicity of the journal: 4 times a year.

8. Payment. Authors who have received a positive conclusion for publication should make payment on the following requisites (for ENU employees - 4,500 tenge, for outside organizations - 5,500 tenge):

Requisites:

**RSE on PVC «Eurasian National University named after L.N. Gumileva»
BIN 010140003594**

**АО “Банк ЦентрКредит”
БИК банка: КСJBKZKX
ИИК: KZ978562203105747338 (KZT)
Кнп 859
Кбе 16**

**АО “Bank RBK”
Бик банка: KINCKZKA
ИИК: KZ498210439858161073 (KZT)**

**АО “ForteBank”
БИК Банка: IRTYKZKA
ИИК: KZ599650000040502847**

**АО «НародныйБанкКазахстан»
БИК Банка: HSBKKZKX
ИИК: KZ946010111000382181**

Мақаланы рәсімдеу үлгісі Образец оформления статьи Template

МРНТИ 10.27.23 (IRSTI 10.27.23), (ХҒТАР 10.27.23)

С.Б. Жаркенова¹, Т.А. Филиппова²

¹Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева, Астана, Казахстан

²Алтайский государственный университет, Барнаул, Россия

(E-mail: ¹zharkenova_sb@enu.kz, ²philippova@law.asu.ru)

Совершенствование сферы государственной регистрации прав на недвижимое имущество

Аннотация. На основе сравнительного анализа правовых актов о государственной регистрации прав на недвижимое имущество двух стран, Республики Казахстан и Российской Федерации, была предпринята попытка выявить проблемные аспекты казахстанского законодательства. Во введении к статье раскрыто значение недвижимости в гражданском обороте, обоснована потребность в обязательной государственной регистрации прав на недвижимое имущество [100-200 слов].

Ключевые слова: Гражданское законодательство, объекты гражданских прав, недвижимость, государственная регистрация, момент возникновения права собственности у приобретателя, процедура регистрации, сроки и формы обращения [5-7 слов / словосочетаний].

Основной текст статьи

Основной текст статьи должен содержать введение, постановку задачи, цели, историю, методы исследования, результаты/обсуждение, заключение/выводы – межстрочный интервал - 1, отступ «красной строки» - 1,25 см., выравнивание – по ширине.

Список литературы

1 Уголовно-процессуальное право Российской Федерации: учебник / отв. ред. П.А. Лупинская. - 2-е изд., перераб. и доп. - Москва: Норма, 2009. - 1072 с. - **учебник**

2 Барабанов П.К. Уголовный процесс в Великобритании. / П.К. Барабанов - Москва: Издательство «Спутник +», 2015. – 702 с. . – **книга**

3 Уголовно-процессуальное право. [Электронный ресурс] - URL: https://www.icrc.org/ru/doc/assets/files/other/05_irrc_857_zayas_rus.pdf. (Дата обращения: 12.01.2019) - **интернет источник**

4 О науке: закон Республики Казахстан от 18 февраля 2011 года № 407-IV (с изменениями и дополнениями по состоянию на 10.04.2019 г.) [Электронный ресурс] – URL: https://online.zakon.kz/document/?doc_id=30938581 (Дата обращения: 15.05.2019). – **нормативный акт, электронный ресурс**

5 Walker C.J. Inside Agency Statutory Interpretation // Stanford Law Review. - 2015. – Т. 67. - № 5. - С. 999-1079. – **статья**

С.Б. Жаркенова¹, Т.А. Филиппова²

¹*Л.Н. Гумилев ат. Еуразия ұлттық университеті, Астана, Қазақстан*

²*Алтай мемлекеттік университеті, Барнаул, Ресей*

Жылжымайтын мүлікке құқықтарды мемлекеттік тіркеу саласын жетілдіру

Аңдатпа. Екі мемлекеттің - Қазақстан Республикасы мен Ресей Федерациясының жылжымайтын мүлікке құқықтарды мемлекеттік тіркеу туралы құқықтық актілерін салыстыру негізінде қазақстандық заңнаманың өзекті мәселелерін анықтау бойынша әрекет жасалды. Мақалаға кіріспеде жылжымайтын мүліктің азаматтық айналымда маңызы анықталып, жылжымайтын мүлікке құқықтарды мемлекеттік тіркеудің қажеттілігі негізделді **[100-200 сөз]**.

Түйін сөздер: Азаматтық заңнама, азаматтық құқықтардың объектілері, жылжымайтын мүлік, мемлекеттік тіркеу, мүлік алушының меншік құқығы пайда болатын кез, тіркеу процедурасы, өтінішпен жүгіну мерзімдері мен нысандары **[5-7 сөз / сөз тіркесі]**.

S.B. Zharkenova¹, T.A. Filippova²

¹*L.N. Gumilyov Eurasian National University, Astana, Kazakhstan*

²*Altai State University, Barnaul, Russia*

Improvement of the sphere of state registration rights to real estate

Abstract. Based on a comparative analysis of legal acts on state registration of rights to immovable property of two countries, the Republic of Kazakhstan and the Russian Federation, an attempt to identify problematic aspects of Kazakhstan's legislation was made. In the introduction of the article, the value of real estate in public circulation is disclosed, the need for mandatory state registration of rights to real estate is substantiated **[100-200 words]**.

Key words: Civil law, civil rights objects, real estate, state registration, the moment of occurrence of the right of ownership of the acquirer, registration procedure, terms and forms of appeal **[5-7 keywords]**.

References

1 Uголовно-процессуаль'noe pravo Rossijskoj Federacii: uchebnik / otv. red. P.A. Lupinskaja. – 2-e izd., pererab. i dop. [Criminal Procedure Law of the Russian Federation: textbook / resp. ed. P.A. Lupinskaya. - 2nd ed., Pererab. and add.]. (Norma, Moscow, 2009, 1072 p.). [in Russian]

2 Barabanov P.K. Uголовnyj process v Velikobritanii [Criminal procedure in the UK]. (Izdatel'stvo «Sputnik +», Moscow, 2015, 702 p.). [in Russian].

3 Uголовно-процессуаль'noye pravo [Criminal Procedure Law]. [Electronic resource]. Available at: https://www.icrc.org/ru/doc/assets/files/other/05_irrc_857_zayas_rus.pdf (Accessed 12.01.2019). [in Russian]

4 O науке: zakon Respubliki Kazahstan ot 18 fevralja 2011 goda № 407-IV (s izmenenijami i dopolnenijami po sostojaniju na 10.04.2019 g.) [On Science: Law of the Republic of Kazakhstan dated February 18, 2011 No. 407-IV (with changes and additions as of April 10, 2019)]. [Electronic resource]. Available at: https://online.zakon.kz/document/?doc_id=30938581 (Accessed: 15.05.2019). [in Russian]

5 Walker C.J. Inside Agency Statutory Interpretation, Stanford Law Review, 67(5), 999-1079(2015). [in English]

Авторлар туралы мәлімет:

Жаркенова С.Б. – Заң ғылымдарының кандидаты, профессор м.а., азаматтық және экологиялық құқық кафедрасының профессоры, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Қ.Сәтбаев көш. 2, Астана, Қазақстан.

Филиппова Т.А. – Заң ғылымдарының кандидаты, профессор м.а., азаматтық құқық кафедрасының меңгерушісі, Алтай мемлекеттік университеті, Социалистический пр., 68, Барнаул, Ресей.

Zharkenova S.B. – Candidate of Juridical Sciences, Associate Professor, Professor of the Department of Civil and Environmental Law, L.N.Gumilyov Eurasian National University, K.Satpayev str., 2, Astana, Kazakhstan.

Filippova T.A. – Candidate of Juridical Sciences, Associate Professor, Head of the Department of Civil Law, Altai State University, Sotsialisticheskiy avenue, 68, Barnaul, Russia.

Жаркенова С.Б. - кандидат юридических наук, и.о.профессора кафедры гражданского и экологического права; Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева, ул. К. Сатпаева 2, Астана, Казахстан.

Филиппова Т.А. - кандидат юридических наук, профессор, заведующий кафедрой гражданского права, Алтайский государственный университет, пр. Социалистическая, 68, Барнаул, Россия.

Бас редактор: **С.Қ. Аамандыкова**

Шығарушы редактор: **Қ.Ж. Жұмабекова**

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің
ХАБАРШЫСЫ. Құқық сериясы.
- 2019. - 2 (127). - Нұр-Сұлтан: ЕҰУ. 140-б.
Шартты б.т. - 7.7 Таралымы - 30 дана

Мәтін мазмұнына типография жауап бермейді.

Редакция мекенжайы: 010008, Қазақстан Республикасы,
Нұр-Сұлтан қаласы, Қ. Сәтбаев көшесі, 2.
Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті
Тел.: +7(7172) 709-500 (ішкі 31-357)

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің
баспасында басылды